

Studerendes udvikling af professionsidentitet gennem musikpædagogik

– et sensitivt og refleksivt anliggende

Lærke Nørgård Pallesen
lektor ved pædagoguddannelsen
UC Syd
LPAL@ucsyd.dk

Christina Dahl Madsen
lektor og ph.d.
VIAs efter- og videreuddannelse
CHMA@VIA.dk

Resume

Der er stor kropslig diversitet blandt børn i danske dagtilbud, og hermed et pædagogisk behov for at kunne skabe deltagelsesmuligheder for alle børn. I et aktionsforskningsstudie undersøger vi, hvordan studerendes arbejde med børns deltagelsesmuligheder i musikaktiviteter understøtter deres professionsidentitet. Artiklen peger på, at studerendes erfaringer forankrer sig kropsligt som særligt meningsfulde, når de erfarer øjeblikke af at forbinde sig til og afstemme børns udtryk og behov musikalsk. Et musikalsk repertoire med fokus på samskabelse kan understøtte disse erfaringer. Når studerende deler erfaringer og udviklingsmuligheder omkring pædagogiske situationer i reflektive fællesskaber, kan det give studerende mulighed for at integrere opnåede kropslige erfaringer i deres forståelse af sig selv som kommende pædagoger.

Nøgleord: Musikpædagogik, deltagelsesmuligheder, kommunikativ musikalitet, musikalsk takt, professionsidentitet

Abstract

Students' development of a professional identity through music pedagogy – a bodily and reflective matter

There is great bodily diversity among children in Danish daycare institutions, thus a pedagogical need to create opportunities for participation for all children. In an action research study, we examine how students' work with children's participation in music activities supports professional identity. The article suggests that students' experiences are embodied as particularly meaningful, when they experience moments of connecting and tuning in to children's expressions and musical needs. When students share experiences regarding pedagogical situations in reflective communities, it can provide them with the opportunity to integrate acquired bodily experiences into their understanding of themselves as future educators.

Keywords: Music pedagogy, participation, communicative musicality, professional identity

Artiklen kan findes på
<https://tidsskrift.dk/FPPU>
DOI: 10.7146/fppu.v8i1.144789

Indledning

Hvordan barnets kropslige udtryk bliver opfattet og mødt i dagtilbud, har betydning for dets muligheder for deltagelse i fællesskaber her og nu og gennem livet (Palludan, 2005; Gilliam & Gulløv, 2012).

Dagtilbudsloven og Den styrkede pædagogiske læreplan har netop fokus på børns forskellige deltagelsesmuligheder. Her beskrives, at "det pædagogiske personale skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltagelse i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe" (EMU, 2023, s. 17).

Musik kan på særlig vis favne mangfoldighed og give børn sansede oplevelser af fællesskab – her er kroppens stemninger, bevægelser og nærværende interaktioner i centrum (Vuust, 2017; Fink-Jensen, 1997). I et tidligere studie, "Musikalsk kvalitet i dagtilbud" (2020-2022), har vi peget på et mulighedsrum, hvor pædagoger igennem musikpædagogikken kan støtte børns legedeltagelse i børnefællesskabet (Pallesen, Bundgaard og Dahl Madsen, 2022). Det kræver musikpædagogiske kompetencer at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn. Kropsligt forankrede kompetencer der kan understøtte pædagogisk handlekraft (Zahavi, 2018; Gallagher, 2005). At opøve disse kompetencer kræver dog først og fremmest mulighed for at erfare og øve sig sammen med børn og voksne.

På pædagoguddannelsen er musikpædagogikken gennem en længere årrække blevet betydeligt nedskalaret. Samme tendens ses i den professionelle praksis i dagtilbud (Holgersen og Holst, 2020). Pædagoger udøver primært stillesiddende sang, og oplever ikke at kunne orkestrere kropsligt engagerende musikalske fællesskaber (ibid.). Derfor ser vi et videns- og kompetencegab mellem på den ene side musikpædagogikkens potentialer og på den anden side den pædagogiske virkelighed. Hertil ses et mulighedsrum for at musikpædagogik kan understøtte professionsidentitet på tværs af profession og uddannelse og understøtte nogle af de aktuelle udfordringer.

Dette projekt undersøger studerendes kropslige og reflektive erfaringer med musikpædagogik med 3-6-årige børn, med det formål at undersøge om og hvordan det præger udviklingen af deres professionelle identitet. Forskningsspørgsmålene lyder således:

Hvilke særlige erfaringer gør pædagogstuderende sig, i en kropsligt orienteret og reflektiv proces, med at skabe deltagelsesmuligheder i musikpædagogisk praksis? Og hvilken betydning har disse kropslige og reflektive erfaringer for udviklingen af de studerendes professionsidentitet?

Forskningsdesign og metodiske afsæt

Studiets metode baseres på et kvalitativt aktionsforskningsdesign (Frimann et al., 2020). Studiet er designet netop med formålet at undersøge potentialerne ved pædagogstuderendes møde med musikalske samspil i praksis – dette i tæt samarbejde med pædagoger, studerende og professionsrettede forskere (ibid.). Vi har fokus på samarbejdet med studerende. I denne kontekst refererer vi til aktionsforskning som en helhedsorienteret tilgang, der omfatter både aktionsforskning og aktionslæring, hvor aktionslæring fokuserer på erfaringer som centrale elementer i aktionsforskningsprocessen (Nielsen og Nielsen, 2010).

Forskningsstrukturen følger Lewins aktionsforskningsspirale (Lewin, 1952:1997), med fokus på kropsligt engagerende undervisning, eksperimentering i dagtilbud (aktioner) og refleksionsmøder imellem studerende og forskere (Frimann et al., 2020, s. 34). 10 studerende med varierende karakteristika som alder, køn og erfaring på pædagoguddannelsen deltager i samarbejdet. Studiet inkluderer 18 timers videodokumentation fra 2., 3. og 4. praktik og et valgområde, samt semistrukturerede interviews med enkelte studerende og fokusgrupper.

Studiet er gennemført på en pædagoguddannelse, hvor den ene af studiets forskere indledningsvist fungerer som underviser med fokus på musikalsk udøvelse, deltagelsesmuligheder og -didaktik målrettet børn i dagtilbud (Holgersen, 2002; Austring og Sørensen, 2022). Derefter har hun faciliteret og stilladseret aktionsforskningsforløbet samt ageret sparringspartner i refleksionsprocesserne. Her har de studerende delt videoklip, der for dem repræsenterede meningsfulde oplevelser under aktionerne. Gennem fælles iagttagelser og refleksioner identificerede de udfordringer og mulige løsninger. Der blev lagt vægt på transparent kommunikation om forskerens dobbeltrolle og dialoger om forskningsetik i dataindsamling og -behandling (Frimann et al., 2020). Den aktuelle vidensproduktion udvikles hermed, som resultat af de sociale processer mellem studerende og den tilknyttede aktionsforsker (ibid.: 86). Studiets anden forsker har indtaget en empiribehandlende og analytisk position (Hastrup, 2003: 251), med henblik på at understøtte en bredere vidensproduktion og potentialer. Dette med afsæt i et blik, der rækker ud over de lokale musikalske processer og ind i en professionsrettet forskning med nysgerrighed for tilblivelsen af professionel identitet blandt pædagogstuderende (Frimann et al., 2020, s. 35).

Studiets videodokumentation tillader en analyse af interaktioner mellem studerende og børn, hvor detaljer og kvaliteter heri kan nærstuderes (Hansen & Carlsen, 2017). Semistrukturerede interviews har bidraget med dybdegående data om studerendes oplevelser og erfaringer (Brinkmann & Tanggaard, 2010). Interviewrammen er bygget omkring aktionsforskningsdesignets vekslen mellem musikpædagogisk

vidensformidling, eksperimenterende aktioner og refleksioner herover. Dette udmøntes i følgende fokusområder, der reflekterer forskningsspørgsmålet:

- De studerendes motivationer samt erfaringer med at skabe deltagelsesmuligheder i de musikpædagogiske samspilsprocesser med afsæt i filmklip (Illeris, 2015).
- Oplevelser af de indlagte refleksionsrums betydning for forståelse og handling (ibid.).
- Erfaringer om aktionsforskningsprocessens betydning for transfer, læring og identitet på tværs af kontekster (Nielsen, 2023; Wahlgren og Aarkrog, 2013)

Anvendelsen af filmoptagelser som datakilde er foretaget for at udforske de studerendes refleksioner og overvejelser omkring beslutninger og handlinger i de situerede musikalske øjeblikke. Der er anvendt en abduktiv analysestrategi til de to datasæt, som kombinerer en induktiv og en teoretisk informeret analyse (Padgett, 2017). Alle interviews er hermed krydslæst ved hjælp af en åben tematisk kodning foretaget i softwareprogrammet Nvivo 14 (Braun et al., 2018; Brinkmann og Tanggaard, 2010). Videomaterialet er inddraget som sekundær datakilde, der understøtter de tematiske fund med uddybende nærbilleder. Kombineret med det teoretiske afsæt for studiet bidrager disse nærbilleder til berigelse af studiets analyse (Geertz, 2008).

Teoretisk ramme

Dette studie trækker overordnet på teorien om embodied learning (kropsforankret læring), som en overordnet ramme for at forstå pædagogstuderendes musikpædagogiske erfaringer. Dette afsæt anerkender kroppens centrale rolle i erfaringsprocesser, hvor sanselige erfaringer, perception og handling forankres kropsligt og spiller afgørende roller i at forme forståelse, praksis og identitet (Schön, 1987; Gallagher 2015; Zahavi, 2018).

Artiklens første analyse trækker inden for rammerne af kropsforankret læring på Colwyn Trevarthen og Stephen Mallochs begreb *kommunikativ musikalitet*. Det udgør den analytiske ramme til at udforske de studerendes situerede erfaringer i aktionerne, og giver et blik på musikpædagogisk praksis og deltagelse heri som kropslige og emotionelle interaktioner. Med inspiration fra Daniel Sterns forskning forstås, at musik kan tilbyde særligt trygge og støttende miljøer til vitale øjeblikke. Her er de interagerende 'attuned', altså afstemt med hinanden følelsesmæssigt (Malloch og Trevarthen, 2009, s. 6). Kommunikativ musikalitet består af tre parametre: *Puls* er en række af adfærdsbegivenheder, hvor børn og voksne udtrykker og koordinerer deres samspil gennem stemme og gestik (Malloch, 2000, s. 32). *Kvalitet* er udtrykkskonturer, altså den måde deltagerne udtrykker sig gennem stemmens klang, tonehøjde, volumen eller kroppens retning og intensiteter. *Nar-*

ativer er den samlede mængde af puls og kvalitet, hvor de interagerende deler intension og oplevelse af et sensitivt nærvær og situeret mening. Narrativerne forstås her som interaktionsforløb med en struktur, bestående af introduktion, udvikling, klimaks og opløsning (Ibid., s. 46).

Artiklens anden analyse omhandler samspil og betydning af de studerendes kropslige erfaringer og refleksive processer i aktionsforskningsprojektet. 'At vide, hvad man skal gøre, når man ikke ved, hvad man skal gøre' (Van Manen, 2015), er den centrale pædagogiske udfordring og proces, man som pædagog ofte står i, når man skal håndtere situationer med børn taktfuldt. I dette studie erfarer de studerende netop at skulle håndtere flygtige øjeblikke med en gruppe børn. De må konstant handle improviseret og sensitivt på baggrund af intuitive fornemmelser for, hvad der kan være det mest hensigtsmæssige at gøre i situationen (ibid., s. 204-206). Her kan fælles refleksioner understøtte taktfulde erfaringer og visa versa (Ibid., s. 102).

Den sidste analyse ser nærmere på det musikalske mulighedsrums potentialer ift. udviklingen af studerendes professionelle identitet. I analysen udforsker vi pædagogstuderendes egne oplevelser af en gryende professionel identitet (hvordan ser jeg mig selv som kommende professionel). Der skelnes mellem professionsidentitet og professionel identitet, som forstås som gensidigt afhængige begreber (Heggen 2008; Jackson 2016). Med reference til Heggen forstår vi professionsidentitet som den kollektive og eksterne identitetsforståelse (hvem er vi/de som professionelle) og professionel identitet som den individuelle identitetsforståelse (hvem er og hvad kan jeg som professionel). Jackson understreger, at studerendes professionelle identitet ikke udvikles isoleret, men altid i samspil med de forskellige praksisfællesskaber, den studerende indgår i under uddannelsen. Det er centralt, at der gives rum under uddannelsen til, at den studerende både kan tænke, reflektere, undres over og forestille sig selv i professionen (Jackson 2016, s. 926).

Kommunikativ musikalitet forankres i kroppen i fortroligheden med både forudsigelighed og frihed

Denne analyse behandler et eksempel, som er repræsentativt for de erfaringer, de studerende fremhæver som særligt meningsfulde (i interviewene). Fælles for situationerne, trods forskellige valg af musikalske aktiviteter, er at de studerende oplever at kunne improvisere i relation til børnenes udtryk, og at musikkens form og indhold forstærker værdifuld kommunikation. Eksemplet her er fra et forløb med 4 studerende på valgområdet Kulturelle Udtryksformer:

4 studerende, 14 børn i storbørnsgruppen og en pædagog står i en rundkreds. Alle blikke er rettet mod de studerende mens de klapper og tramper en gentagende rytmefigur: tramp-tramp-klap. Den ene

Når vi reagerer på det, som børnene reagerer på, så bliver det sådan en dobbeltreaktion fra os

studerende spiller på en guitar. En anden akkompagnerer på selvbygget trommekuffert. "Vi skal, vi skal snurre rundt..." synger de to gange på foranledning af et barn. De studerende begynder at snurre rundt imellem børn og voksne. Børnekroppene er mere dynamiske end første gang, og begynder også at snurre rundt mellem hinanden. Nogle hurtigt og med armene strakte. Andres bevægelser er mere rolige. Et barn er stille og iagttager, og pædagogen lægger en hånd på ryggen af ham og smiler beroligende. To børn bumper ind i hinanden og griner. "Åhhhh" lyder det så fra et barn i en intensiverende og opadgående lydbevægelse, og snart siger både børn og voksne "åhhh" på samme måde. Trommerne og guitaren følger med i et hurtigere tempo og rytmefiguren opløses af hurtigere anslag. Nu er rummet fyldt med snurrende kroppe og høje lyde. Nogle vælter ned på gulvet, de studerende følger efter. Lyden og bevægelserne fader ud i tempo og volumen, og til sidst ligger alle ned. Efter en kort pause siger et barn: "måske skal vi sove nu?"

Ved at anskue situationen ud fra en narrativ struktur bestående af introduktion, udvikling, klimaks og opløsning (Malloch, 200, s. 46), kan vi analysere de studerendes oplevelser af særligt meningsfulde interaktioner.

Filmsekvensen illustrerer en musikalsk aktivitet, hvor voksne og børn på forskellig vis bidrager med energi til meningsfuld musikalsk kommunikation (Trevvarthen og Malloch, 2009, s. 6). Introduktionen udgøres af en forudsigelig rytme og tekst med krop, stemme og instrumenter. Blikkene er rettet mod de studerende, som tydeligvis leder interaktionen og har skabt en fælles puls, så deltagernes udtryk er koordineret i samspillet (Malloch, 2000, s. 32).

Interaktionerne udvikler sig, da teksten med enkelte variationer inviterer kroppene til at bevæge sig på nye måder. De har hoppet, listet og nu skal de snurre rundt. I et nu skifter samspillet fra at have et kollektivt fokus på at synge, klappe og trampe i takt til at bevæge sig rundt i et virvar af snurrende kroppe. Der er stadig puls, men ikke en fælles puls som tidligere. Hvert enkelt barn og studerende kommunikerer på hver deres måde en række adfærdsbegivenheder gennem stemme og krop (ibid.). For nogle er det let at deltage. Børnenes smil og lyde vidner om en optagethed af hvad-kan-jeg-med-min-krop, som indimellem forstyrres af andre kroppe, hvilket f.eks. giver anledning til indforståede grin. For et enkelt barn opleves den musikalske aktivitet overvældende. Hans krop er statisk, og han forholder sig iagttagende. Han mødes og rummes i denne stemning af den kendte pædagog, som omsorgsfuldt og afstemt lægger en beroligende arm omkring ham (Ibid.). Et barn udtrykker sig markant, jf. kvalitet, i et opadgående "åhh", og bidrager tydeligt til det dynamiske skift, musik og kroppe tager i stigende tempo og volumen.

Klimaks opstår, da tempoet og lydniveauet når sit højeste niveau. Børn og voksne har her på underfundig vis koordineret deres bevægelser og lyde i et nærværende øjeblik. Trods forskellige kropsudtryk har de sammen skabt en meningsfuld interaktionsbegivenhed, bestående af høj volumen og hurtige bevægelser rundt imellem hinanden (Ibid.). Opløsning sker da kroppene falder ned, og der bliver stille. Indtil et barn sprogligt inviterer til et nyt samspil med "Måske skal vi sove nu?"

Den beskrevne filmsekvens billedliggør, hvordan de studerende i aktionsforskningsprojektet oplever vitale øjeblikke. De oplever her at være 'attuned', hvor de er i stand til at tilpasse og koordinere deres kropslige

og musikalske interaktioner i relation til børnene (Malloch og Trevarthen, 2009, s. 6). Det opbygger væsentlige sanselige og bevægelsesmæssige erfaringer, som ser ud til at forankre sig i kroppen som særligt meningsfulde (Zahavi, 2018).

Musikalsk kunnen skaber forbindelser

Vi har i et tidligere studie peget på, at børn både har brug for forudsigelighed i musikalske aktiviteter, så de kan finde tryghed i genkendelige deltagelsesformer. På samme tid har de brug for frihed til at udtrykke sig som medskabere (Palleesen et al., 2022). Dette bekræftes, når vi analyserer studiets samlede filmmateriale. Netop den situerede meningsdannelse og erfaring med at kunne facilitere samskabende musikaktiviteter, reflekterer to studerende over i deres uddybende kommentarer til ovenfor beskrevne filmsekvens:

Sara: "Den rytme er i hvert fald meget simpel og lige til at gå til. Man kan være med på mange måder. Man kan bare være med på sidste klap, hvis man ikke kan være med på de to stamp. Så det er meget håndgribeligt for en børnegruppe [...]"

Jonas: "Vi satte en ramme for, at vi laver det her, og så prøver vi lidt af, og ser, om de kan byde ind i nogle ting. [...] Det der med, at nu var vi ude at flyve, og så var vi virkelig i nuet med, at nu prøver vi at lave sådan en rigtig blød guitar og nogle lette trommer. Det er lige netop det der punkt, hvor det går op i en højere enhed, at når vi reagerer på det, som børnene reagerer på, så bliver det sådan en dobbeltreaktion fra os."

Sara fortæller om en simpel rytmefigur med klap og instrumenter, der ser ud til at skabe forudsigelighed i de musikalske interaktioner. Jonas supplerer med et blik for mulighederne i det improvisatoriske element, der er indbygget i den musikalske form. Når de studerende kan improvisere, og herigennem afstemme den musikalske interaktion så den tilpasses målgruppen, forstærker og påvirker det børnenes bevægelser, der igen giver resonans og påvirker de studerendes musikalske udtryk og oplevelse af meningsfuldhed.

Det samlede empiriske materiale peger på, at studerendes musikalske færdigheder og repertoire har betydning for overskuddet til, og muligheden for, at gøre sig erfaringer med kommunikativ musikalitet. Vi ser, at erfaring med at facilitere og improvisere en samskabende musikalsk form har betydning for de studerendes sanselige oplevelser af at kunne forbinde sig til, og afstemme børns udtryk og behov. Disse erfaringer kan forankres i kroppen som fremtidige praksisrettede kompetencer (Zahavi, 2018; Gallagher, 2005).

Professionsidentitet – et taktfuldt og reflektivt ærinde

Nedenstående eksempler illustrerer, hvorledes studiets indlagte grupperefleksioner understøtter de studerendes fremadrettede forudsætninger for at håndtere komplekse musikalske situationer. De fremhæver dertil selv en styrke forbundet med de aktioner, de haft mulighed for at gennemføre i fællesskab. Nogle studerende planlægger og afprøver forløb selvstændigt. Her anvender vi som eksempel Rasmus, der oplever en kompleks situation i et aktionsforløb med 7 børn i sin 2. praktikperiode:

"Og den store Krokodille kom nærmere og nærmere..." Rasmus slår på trommen, så lyden bliver højere og højere. På den ene side af ham er 3-årige Lise, på den anden Sandra på 4 år, der sidder helt tæt op af ham og iagttager scenariet. Nor på 5 år er krokodille, og bevæger sig med spredte arme langsomt frem mod de 4 aber, der nu bevæger sig hvinende rundt i det lille lokale. "Oooog HAPS!" synger den studerende højt, da krokodillen fanger Lulu på 4 år. "Nej" siger Lulu og bevæger sig ud af billedet. Sandra har på samme tid bevæget sig lidt væk fra den studerende og hen mod aberne. Men da musikken intensiveres, og aben fanges, krymper hun sammen, og begynder at græde. "Kom hen til mig, Sandra," siger Rasmus, og rækker hurtigt ud efter hende. Hun går hen og læner sig tæt op ad ham. "Og nu har vi to krokodiller og kun 3 aber tilbage. Lulu kom, du må slå på trommen her (mens han fastholder øjenkontakt med hende, peger han på trommen ved siden af Nors). Ali, Karl og Molly er I klar til at være aber?" siger den studerende, og i en hurtig bevægelse finder han et G på guitaren: "Tre små aber...". Han ser ned på Lise ved siden af ham og smiler, som vil han sige: er du med?"

Med Max Van Manens begreb pædagogisk takt, oversat til musikalsk takt, analyseres samspillet mellem musik, takt og det situerede rum, når Rasmus over sig på at improvisere med sensitiv opmærksomhed på børnene (Von Manen, 2015, s. 91). Gennem opbygning af intensitet på tromme og guitar muliggør han, at Ali, Karl, Molly og Nor sammen kan fordybe sig og koordinere deres udtryk samstemt med musikens spændingskurver, jf. puls og kvalitet (Malloch, 2000). Samtidig finjusterer og koordinerer han sine udtryksskulpturer med blød stemme og kropsligt nærvær til Sandra og Lises behov for tryghed. På næsten samme tid vedbliver han med insisterende stemme og blikretning at fastholde Lulus deltagelse i adfærdsbegivenhederne, som udgør fortællingen (Ibid., s. 46). I disse forsøg på at håndtere de flygtige og dilemmafyldte øjeblikke, iagttager man også hektiske bevægelser og stemme. Han er, som de øvrige studerende også ofte oplever, ikke helt attuned (Ibid.). Det er, som om øjeblikket er lige til kanten af, hvad Rasmus kan håndtere taktfuldt.

I analyserne af videomaterialet og interviewene med de studerende er det et centralt tema, at sparring med forsker og samarbejdet med

Det blev også til en udviklingsamtale om, hvis du står mere tydeligt frem, så viger vi andre. Så det blev også til en snak om, hvordan kan man tage ansvar, og på den måde eje rummet mere

medstuderende spiller en stor rolle for bevidstgørelse og forståelse af deres erfaringer. Som eksempel sagde Rasmus følgende om klippet i interviewet:

"Jamen, det [det refleksive samarbejde] skaber jo rigtig meget bevidsthed, om hvad man laver, og det får jo også øjnene op for nogle ting... At se sig selv ude fra, gør jo, man kan se det meget mere nuanceret [...] når man ser det bagefter, så kan man i hvert fald sige, hvad er det, der faktisk sker i rummet? Lidt mere sådan analytisk. Men altså, blandt andet den der erfaring med at være flere omkring nogle ting, fordi det er rigtig mange roller at have på én gang i sådan en aktivitet. Jeg synes, det var skidesvært at være både pædagog og musikleder samtidig, og skabe det rum der."

Rasmus udtrykker, hvordan de studerendes handlinger ikke altid er en bevidst proces. Van Manen beskriver, at vi ofte, som Rasmus og de øvrige studerende, finder ud af, hvad vi skal gøre, mens vi gør det. Men kun, hvis vi er til stede med et sensitivt øje, altså både følelsesmæssigt, interesseret og eftertænksomt (Van Manen, 2015, s. 92). Eftertænksomhed, som rationel dimension af pædagogisk faglighed (her en systematisk brug af refleksionsrum), kan understøtte improviserede handlinger (ibid., s. 204-206). Flere studerende udtrykker, at det opleves svært at bevare et sensitivt øje i praksis, når ens uerfarne opmærksomhed skal gå i mange forskellige retninger – særligt når der er fokus på både musikalsk facilitering og pædagogisk blik for deltagelsesmuligheder. Derfor udvikles den eftertænksomme dimension først i det refleksive arbejde med forsker og medstuderende, hvor der er anledning til at se 'hvad der faktisk sker i rummet'.

Det samlede film- og interviewmateriale peger i retning af, at de studerendes erfaringsprocesser både formes af deres kropsforankrede evner til at handle, og af kollektive refleksive processer, der øger bevidsthed om forståelse af den praksis, de har erfaret (Schön, 1987; Zahavi, 2018).

Udvikling af individuel og kollektive identiteter i refleksionsprocesser

Samarbejdet med medstuderende under aktionsforskningsforløbet beskriver alle respondenter som havende stor betydning for udviklingen af færdigheder og kompetencer (Heggen, 2013). Anna, en studerende i sin 4. praktik, beskriver det således:

Det [vores løbende refleksioner] blev også til en udviklingsamtale om, hvis du står mere tydeligt frem, så viger vi andre. Så det blev også til en snak om, nå jamen det er spændende, hvordan kan man tage ansvar, og på den måde eje rummet mere. Som kommende pædagog kan man blive så tydelig at børnene hænger på en. Det [at være kropslig tydelig] virker som lim, og det gør, at vi andre slapper af. Så på den måde har vi også fået talt om de oplevelser vi har haft. Også om nogle af dem som, ja, man tænker næste gang vil man gerne gøre lidt anderledes. Vi har haft tillid til hinanden, at det kan vi godt få talt om.

Heggens begreb om professionel identitetsdannelse (2013) kan forklare, hvorfor de studerende, her repræsenteret af Annas udsagn, betragter kollektive afprøvninger og refleksionsrum som betydningsfulde elementer i oplevelser af, hvem de er, og hvad de kan som kommende pædagoger. Anna beskriver det ved hjælp af ord som ansvarsfølelse, pædagogisk tydelighed og gensidig tillid, og at det kollektive understøtter en reflekteret og rettet bevægelse mod en professionel identitet

(Ibid.). Analyserne antyder, at samarbejdsformer, hvor de studerende kan etablere tillidsfulde dialoger om udfordringer og udviklingsmuligheder, støtter deres oplevelser af rejsen fra et *becoming* mod et *being* (Jackson 2016), hvilket bidrager til at styrke deres faglige selvtillid.

Rasmus beskriver, at samarbejdet med flere studerende også har den åbenlyse fordel, at ansvaret for facilitering, instrumental stemnings-skabelse, og omsorgsopgaver kan uddelegeres. Anna supplerer med, hvordan medstuderendes støtte til at træde i karakter og være tydelig styrker modet til at afprøve nye (musik)pædagogiske greb. Dette giver mulighed for at kompensere, supplere og skabe overskud i de pædagogiske øjeblikke, der kræver handling (Van Manen, 2015, s. 91).

Samlet viser denne del af analysen, at udviklingen af en kropsforankret musikpædagogik som en integreret del af de studerendes professionelle identitet ikke blot er en individuel proces. Studerende fremhæver, at de fælles refleksioner i aktionsforskningsprojektet støtter dem i retning af en kollektiv gruppeidentitet og bevidsthed om, hvad pædagogisk professionsidentitet er (Heggen, 2013). Fælles refleksioner om erfaringer med musikpædagogisk praksis kan øge fortroligheden med fremadrettet at udforske meningsfulde musikalske øjeblikke med børn i dagtilbud. Refleksionsrummene kan bidrage til udviklingen af den enkeltes professionelle identitet, men også til en øget bevidst- og rettet mod en kollektiv professionsidentitet. Efter aktionsforskningsprojektet kan det for denne gruppe studerende virke som om, at musikalsk praksis har fået en dybere mening og større pædagogisk værdi.

Diskussion: Musikpædagogisk praksis som en del af professionsidentiteten

Studiet peger på flere erkendelsesprocesser, der opstår og udvikles gennem studerendes arbejde med situerede musikalske aktionslæringsforløb, herunder refleksionsprocesser.

I lyset af vores fund argumenterer vi for, at gentagne musikalske aktioner i praksis og refleksioner kan spille en central rolle i udviklingen af en professionel identitet blandt pædagogstuderende.

Musikalske praksisser tilbyder unikke muligheder for at udforske og erfare pædagogiske situationer, der kræver sensitiv opmærksomhed og improviserede handlinger afstemt med børnegruppen. Det er ikke blot centrale erfaringer i musikpædagogiske situationer, men også for andre pædagogiske situationer, hvor man skal møde og skabe mangfoldige deltagelsesmuligheder.

En direkte involvering i musikalske aktiviteter, styrker ifølge studiet, de studerendes evne til at forholde sig refleksivt til deres egne pædagogiske kompetencer og færdigheder (Jackson, 2016). Denne refleksion er

afgørende for udviklingen af en professionel identitet, da den giver dem mulighed for at integrere opnåede kropslige og praksisnære erfaringer i deres forståelse af sig selv som kommende pædagoger.

Dette studie peger på, at når de studerende engagerer og navigerer i musikalske aktioner, begynder de at se musik ikke blot som et fagområde, men som en integreret del af deres professionelle identitet og den fælles professionsidentitet. Denne proces understøtter en udvikling, hvor de studerende ikke kun tilegner sig musikpædagogiske færdigheder, men også udvikler en stærkere fornemmelse af sig selv som kommende pædagoger.

Det er en vigtig pointe, at de studerende i dette aktionsforskningsprojekt har haft bedre tid til kropslig fordybelse og faglige refleksioner, end de ofte har i undervisnings- og praktikforløb, hvor der er mange mål og processer på dagsordenen (BEK nr. 354 af 07/04/2017). Derved peger studiets resultater også ind i en uddannelsespolitisk diskussion, der i skrivende stund er i bevægelse, om hvordan en kommende pædagoguddannelse skal rammesættes. På skuldrene af dette studie, anbefaler vi at pædagoguddannelsen har længerevarende fordybende æstetiske processer i en veksling mellem undervisning, afprøvning og refleksion. Vi sætter den kropslige og refleksive musikpædagogik i forgrunden i den fortsatte dialog om musikkens betydning og plads i uddannelsen som en væsentlig del af den samlede kollektive professionsidentitet.

Konklusion

Ved at anvende begreberne kommunikativ musikalitet og musikalsk takt viser analysen, at det opleves særligt meningsfuldt for studerende, når de erfarer at kunne forbinde sig til og afstemme børns udtryk og behov musikalsk. Disse erfaringer kan forankres i kroppen som mulig fremtidig handlekraft og praksisrettede kompetencer. Musikalske færdigheder og et repertoire med fokus på samskabelse kan understøtte disse erfaringer.

Derudover fremhæver studiet vigtigheden af tid til refleksion og samarbejde. Når studerende deltager i grupperefleksioner, deler erfaringer, udfordringer og udviklingsmuligheder omkring pædagogiske situationer, kan dette kollektive rum fungerer som en støttende faktor for at integrere opnåede kropslige erfaringer i deres kollektive professionsidentitet – hvem er, og hvad kan vi, som kommende pædagoger.

Litteratur

- Austring og Sørensen (2018). *Æstetik og læring. Grundbog om æstetiske læreprocesser*. (1. udgave, 8. oplag). Gyldendal
- Brinkmann, S & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder: En grundbog*. (1 udg.) Hans Reitzels Forlag
- Braun, V, Clarke, V, Hayfield, N & Terry G (2018). Thematic Analysis. In P. Liamputtong (red.), *Handbook of Research Methods in Health Social Sciences* (pp. 843-860). Springer.
- EMU (2023). Den styrkede pædagogiske læreplan. Indhold og rammer. Lokaliseret: https://emu.dk/sites/default/files/2021-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB%20FINAL-a.pdf
- Fink-Jensen, K (1997). *Musikalsk stemthed – en basis for læring*. Kognition og Pædagogik. nr. 25: pp.14 – 22
- Frimann, S, Borup, J og Sunesen, M S (2020). *Aktionsforskning i et læringsperspektiv*. Hans Reitzels Forlag
- Gallagher, S (2005). *How the body shapes the mind*. Cambridge, Cambridge University Press
- Geertz, C. (2008). *The Interpretation of Cultures*. Basic Books
- Gilliam, L & Gulløv, E (2012). *Civiliserende institutioner. Om idealer og distinktioner i opdragelse*. Aarhus Universitetsforlag.
- Heggen, K (2013). Profesjon og identitet. In Molander og Terum (red): *Profesjonsstudier*, (3. oplag, pp 321-332). Universitetsforlaget
- Hansen, R, & Carlsen, D (2017): Videoobservation - et empirisk blik på undervisning. *Studier i læreruddannelse og -profession*, 2(1), 47–72. <https://doi.org/10.7146/lup.v2i1.27692>
- Hastrup (2003): *Ind i Verden*. Hans Reitzels Forlag
- Holgersen, S-E (2002): *Mening og deltagelse. lagttagelse af 1-5-årige børns deltagelse i musikundervisning*. Danmarks Pædagogiske Universitet
- Holgersen, S-E og Holst, F (2020): *Musikfaget i undervisning og uddannelse. Status og perspektiv 2020*. DPU, Aarhus Universitet
- Jackson, D (2016). Developing pre-professional identity in undergraduates through work-integrated learning. *Higher education*. Volume 74, DOI:10.1007/s10734-016-0080-2
- Kvale & Brinkmann (2009): *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Hans Reitzels Forlag
- Lewin, K (1997). *Action Research and Minority Problems* (1946). In K. Lewin, *Resolving social conflicts and field theory in social science* (pp. 143–152). American Psychological Association
- Loven om pædagoguddannelsen (2017). *Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor som pædagog*. BEK nr. 354 af 07/04/2017. Lokaliseret: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/354>
- Malloch, S. og Trevarthen, C. (2009): *Communicative Musicality. Exploring the basis of human companionship*. Oxford University Press
- Malloch, S. (2000). *Mothers and infants and communicative musicality*. MacArthur Auditory Research Centre Sydney.
- Manen, M. Van (2015). *Pedagogical tact. Knowing what to do when you don't know what to do*. Left Coast Press. Walnut Creek, California
- Nielsen, B., Kronborg, A. L. S., & Lang, N. R. (2023). Professionel identitet i fire professionsuddannelser – spændinger og opbrud. In *NORDPRO 2023: Nordisk professionsforskningskonferens*
- Nielsen, B, & Nielsen, K. A. (2010). *Aktionsforskning*. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (pp. 97-120). Hans Reitzels Forlag
- Padgett, D. (2017): *Qualitative methods in social work research*. SAGE. Los Angeles
- Pallesen, L., Bundgaard, S. og Madsen, C. (2022): *Pædagogers særlige muligheder for at skabe legedeltagelse blandt børn i musikalske fællesskaber*. I: *Tidsskrift for Børne- og Ungekultur (BUKS)*. Årg. 38 Nr. 66: Designing for Play in New Nordic Childhood
- Palludan, C. (2005): *Børnehaven gør en forskel*. 4. oplag. Danmarks Pædagogiske Universitet
- Schön, D. A. (1987): *Educating the reflective practitioner: Toward a new design for teaching and learning in the professions*. Jossey-Bass
- Vuust, P. (2017). *Musik på hjernen. Hvad sker er i hjernen, når vi lytter til og spiller musik?* Peoples Press
- Wahlgren, B. og Aarkrog, V. (2013). *Transfer. Kompetence i en professionel sammenhæng*. Aarhus Universitetsforlag
- Zahavi D. (2018). *Fænomenologi: En introduktion*. Samfundslitteratur